

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Юридичний факультет
Кафедра міжнародного і європейського права

ПРОГРАМА
комплексного атестаційного екзамену
з дисциплін
Право міжнародної відповідальності, Міжнародно-правові засади
правозахисної діяльності, Міжнародне трудове право, Перша
іноземна мова за фахом

Рівень вищої освіти - другий (магістерський)
Спеціальність 293 Міжнародне право
2024-2025 н.р.

Харків 2024 р.

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

«28» серпня 2024 року, Протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Сироїд Т. Л., завідувач кафедри міжнародного і європейського права, д.ю.н., професор; Фоміна Л. О., доцент кафедри міжнародного і європейського права, к.ю.н., доцент; Кулачок-Тітова Л.В., доцент кафедри державно-правових дисциплін, к.ю.н., доцент; Авдієнко І.М., доцент кафедри англійської мови, к.п.н.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри
міжнародного і європейського права

Тетяна СИРОЇД

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти Міжнародне право
доктор юридичних наук, професор

Олександр ГАВРИЛЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол від «28» серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Ганна ЗУБЕНКО

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Для проведення атестації здобувачів вищої освіти, які здобувають ступінь магістра, наказом ректора на факультеті створюється екзаменаційна комісія. Терміни проведення атестації визначаються навчальним планом підготовки фахівців та графіком освітнього процесу. Атестацію проходить кожен здобувач після повного виконання ним відповідного навчального плану.

Допуск до атестації здійснюється наказом ректора за поданням декана факультету. Декан факультету надає подання ректору щодо допуску здобувача до атестації у формі комплексного атестаційного екзамену у разі повного виконання студентом відповідного навчального плану.

Порядок формування, організацію роботи та підбиття підсумків роботи екзаменаційних комісій регламентує Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії для атестації здобувачів вищої освіти, які отримують ступінь бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, спеціаліста, магістра), яке затверджене вченою радою університету (<https://old.karazin.ua/docs/work/polozhennya-ekzamen-komicia-2.pdf>).

Атестація здобувачів вищої освіти, які здобувають ступінь магістра здійснюється відповідно до Тимчасового стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми у формі комплексного атестаційного екзамену.

Основним документом, що регламентує зміст атестаційного екзамену, є програма. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної, методичної та практичної підготовки студентів, до виявлення ступеня їх підготовки до майбутньої самостійної діяльності.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань, одержаних практичних навиків і вмінь з профільюючих дисциплін в галузі міжнародного права.

Для успішного складання комплексного атестаційного екзамену за фахом студент **повинен оволодіти такими загальними компетентностями:**

- знання та розуміння предметної галузі, усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії (ЗК 1);
- здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, діяти відповідно до етичних мотивів та чинного законодавства (ЗК 2);
- здатність в умовах розвитку правової науки і державної політики вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, уміння набувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційно-освітні технології (ЗК 3);
- володіння навичками ділового спілкування рідною й іноземними мовами на високому професійному рівні, знання та розуміння наукової правничої термінології (ЗК 4);
- здатність проводити самостійне, організовувати індивідуальне й колективне наукові дослідження в межах здобутої спеціальності,

формулювати завдання та складати програму дослідження, підбирати й упорядковувати первинні й вторинні джерела, оформлювати результати наукової діяльності, зокрема створювати якісні наукові тексти, що можуть бути опубліковані у фахових виданнях (ЗК 6);

- цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність (ЗК 9);

- набути навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 10);

спеціальними компетентностями:

- уміння застосовувати набуті знання, вміння й навички в галузі міжнародного права на практиці, здатність розробляти проєкти (ФК 1);

- здатність кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові акти у різних сферах юридичної діяльності, вміння реалізовувати матеріальні й процесуальні міжнародно-правові норми у професійній діяльності (ФК 2);

- здатність забезпечувати дотримання вимог міжнародного права, міжнародні зобов'язання України в межах виконання своїх посадових обов'язків (ФК 3);

- здатність кваліфіковано тлумачити міжнародно-правові акти та давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації з міжнародно-правових питань (ФК 4);

- здатність брати участь у міжнародних переговорах та роботі міжнародних міжурядових і неурядових організацій, приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення (ФК 5);

- вміння аналізувати й реалізовувати в професійній діяльності управлінські інновації, забезпечувати дотримання міжнародно-правових стандартів у професійній діяльності (ФК 6);

- здатність кваліфіковано здійснювати наукові дослідження в галузі міжнародного права (ФК 7);

- здатність викладати міжнародно-правові дисципліни на високому теоретичному й методичному рівні (ФК 8);

- здатність керувати самостійною роботою осіб, що навчаються, зокрема, з міжнародно-правових дисциплін (ФК 9);

- визначеність і наполегливість у постановці професійних завдань та здатність узяти на себе відповідальність (ФК 10);

- здатність ефективно здійснювати правове виховання з міжнародно-правових питань (ФК 11);

досягти таких програмних результатів:

- оцінювати природу та характер та регуляторний потенціал міжнародного права; виявляти розуміння меж та механізмів його правового регулювання (ПРН 1)

- розуміти взаємодію міжнародного права з національним законодавством держав, процедуру імплементації міжнародних норм у законодавство України (ПРН 2);

- орієнтуватися в галузі міжнародно-правової відповідальності (ПРН 3);

- усвідомлювати концепцію юрисдикції в міжнародному праві (ПРН 5);

- здійснювати порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу (ПРН 6).
- усвідомлювати юридичне і політичне значення міжнародного права для національної правової системи; систему міжнародного права, методи і зміст правового регулювання в різних галузях міжнародного права (ПРН 7);
- вміти застосовувати наукові розробки, наукову, педагогічну, навчально-методичну практику на заняттях з дисциплін; ефективно застосовує методи, засоби, прийоми педагогічного впливу, методики виховання і викладання міжнародно-правових дисциплін (ПРН 8);
- самостійно обирати і застосовувати методи міжнародно-правової науки та алгоритм вирішення практичних ситуацій відповідно до міжнародно-правових стандартів у відповідній сфері (ПРН 9);
- володіти навичками усного та письмового ділового спілкування, виконання наукових досліджень з міжнародно-правової тематики, постановки проблем у сфері професійної діяльності та пошуку алгоритму їхнього вирішення (ПРН 12);
- надавати правову оцінку міжнародним подіям та актам; вирішувати міжнародно-правові спори; здійснювати правове супроводження зовнішньополітичної діяльності (ПРН 14);
- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження (ПРН 16);
- інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності (ПРН 17).

Форма проведення атестаційного екзамену і критерії оцінювання:

Екзаменаційні завдання надаються студентам в тестовій формі, один білет містить 100 питань (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал), до кожного з яких запропоновано 4 варіанти відповіді, один з яких правильний.

Критерії оцінювання:

Оцінка за екзамен складається шляхом підрахунку суми правильних відповідей і визначається за чотирирівневою шкалою:

- відмінно – від 90 до 100 балів;
- добре – від 70 до 89 балів;
- задовільно – від 50 до 69 балів;
- незадовільно – менше ніж 50 балів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПРАВО МІЖНАРОДНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

(Розробник програми: Сироїд Тетяна Леонідівна, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародного і європейського права)

Тема № 1. Міжнародно-правова відповідальність: етапи становлення та розвитку

Юридична відповідальність. Поняття юридичної відповідальності, основні ознаки. Основні концепції юридичної відповідальності. Концепція міжнародно-правової відповідальності. Поняття права міжнародної відповідальності, принципи. Особливості права міжнародної відповідальності. Юридичні і фактичні обставини міжнародної відповідальності. Етапи становлення права міжнародної відповідальності. Стародавній світ. Середні віки (VI-XVI ст.). Класичне міжнародне право. Зародження (XVI- XVIII ст.). Розвиток (1739-1919 ст.). Доктрина. Перехід від класичного до сучасного міжнародного права (1919-1946 рр.). Сучасне міжнародне право. Кодифікація права міжнародної відповідальності. Доктринальна кодифікація. Офіційна кодифікація.

Тема № 2. Міжнародно-протиправне діяння

Поняття міжнародно-протиправного діяння. Елементи міжнародно-протиправного діяння. Визначення порушення міжнародного зобов'язання суб'єкта. Кваліфікація поведінки суб'єктів-правопорушників.

Тема 3. Міжнародне правопорушення: поняття, види, склад

Міжнародні правопорушення держав: поняття, види. Склад міжнародного правопорушення: значення елементу вини і причинного зв'язку.

Тема № 4 Міжнародні злочини. Концепція злочину держави в доктрині міжнародного права та міжнародній практиці

Міжнародні злочини. Концепція «злочини держави» в доктрині міжнародного права. Концепція «злочин держави» у міжнародній практиці. Концепція «злочини держави» Комісії міжнародного права ООН. Статті щодо серйозних порушеннях зобов'язань, що витікають з імперативних норм міжнародного права.

Тема № 5. Відповідальність держав у міжнародному праві

Поняття, підстави відповідальності держав у міжнародному праві. Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння. Елементи міжнародно-протиправного діяння держави. Відповідальність держав у зв'язку з діянням іншої держави. Серйозні порушення зобов'язань, що

витікають з імперативних норм загального міжнародного права. Визначення порушення міжнародного зобов'язання держави у сфері захисту прав людини. Елементи міжнародно-протиправного діяння держав щодо порушення зобов'язань у сфері захисту прав людини.

Тема № 6 Відповідальності міжнародних міждержавних організацій. Міжнародні правопорушення, що скоюються міжнародними організаціями. Міжнародні делікти. Види і форми відповідальності міжнародних міждержавних організацій. Внутрішня судова процедура міжнародних організацій. Підстави відповідальності міжнародних неурядових організацій.

Тема № 7. Відповідальність фізичних осіб у міжнародному праві

Підстави, особливості відповідальності фізичних осіб у міжнародному праві. Міжнародні договори, що передбачають індивідуальну відповідальність фізичних осіб. Принципи відповідальності фізичних осіб у міжнародному праві. Процедура притягнення до відповідальності фізичних осіб. Юрисдикція міжнародних судових органів щодо притягнення до відповідальності фізичних осіб.

Тема 8. Зміст міжнародної відповідальності

Загальні принципи. Юридичні наслідки міжнародно-протиправного діяння. Збереження зобов'язання щодо виконання. Припинення і не повторення протиправного діяння. Відшкодування. Недопустимість посилання на внутрішнє право і правила міжнародної організації. Об'єм міжнародних зобов'язань, встановлених нормами про зміст відповідальності.

Відшкодування шкоди. Види і форми відшкодування.

Обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність. Концепція обставин, що виключають міжнародну протиправність. Згода. Самооборона. Контрзаходи. Форс-мажор. Стихійне лихо. Стан крайньої необхідності. Дотримання імперативних норм. Наслідки посилання на обставини, які виключають протиправність.

Тема 9. Заклик до міжнародної відповідальності

Заклик до відповідальності. Поняття потерпілого. Міжнародно-правове оформлення заклику до відповідальності держав за порушення зобов'язань у сфері захисту прав людини. Допустимість вимог. Утрата права заклику до відповідальності. Множинність потерпілих. Множинність осіб, які несуть відповідальність. Заклик до відповідальності держав за порушення зобов'язань у сфері захисту прав людини іншими суб'єктами.

Тема № 10. Застосування примусу в міжнародному праві. Контрзаходи і санкції як засоби реалізації міжнародної відповідальності держав

Проблема примусу в міжнародному праві. Контрзаходи: мета і умови застосування. Зобов'язання, які не зачіпаються контрзаходами. Пропорційність контрзаходів. Умови застосування контрзаходів. Припинення контрзаходів. Заходи, що застосовуються державами, які не є потерпілими. Санкційні міжнародно-правові норми і санкційні міжнародно-правові відносини. Адресати міжнародних санкцій. Діяльність Омбудсмена в рамках санкційних режимів ООН. Здійснення режиму міжнародних санкцій і внутрішньодержавний рівень. Припинення застосування міжнародних санкцій.

Тема 11. Проблеми ефективності реалізації міжнародної відповідальності. Тенденції розвитку інституту міжнародної відповідальності

Постановка питання про ефективність реалізації міжнародної відповідальності. Проблемні аспекти застосування міжнародних санкцій ООН. Шляхи підвищення ефективності міжнародних санкцій ООН. Тенденція розвитку інституту міжнародної відповідальності.

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Основні концепції юридичної відповідальності.
2. Поняття права міжнародної відповідальності, принципи.
3. Юридичні і фактичні обставини міжнародної відповідальності.
4. Етапи становлення права міжнародної відповідальності.
5. Кодифікація міжнародної відповідальності.
6. Поняття міжнародно-протиправного діяння.
7. Елементи міжнародно-протиправного діяння держав щодо порушення зобов'язань у сфері захисту прав людини.
8. Кваліфікація поведінки держав.
9. Міжнародні правопорушення держав: поняття, види.
10. Склад міжнародного правопорушення держав: значення елементу вини і причинного зв'язку.
11. Міжнародні злочини.
12. Концепція «злочини держави» в доктрині міжнародного права. Концепція «злочин держави» у міжнародній практиці.
13. Концепція «злочини держави» Комісії міжнародного права ООН.
14. Статті щодо серйозних порушеннях зобов'язань, що витікають з імперативних норм міжнародного права.
15. Поняття, підстави відповідальності держав у міжнародному праві.
16. Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння.

17. Відповідальність держав за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
18. Елементи міжнародно-протиправного діяння держави.
19. Міжнародні правопорушення: поняття, сутність.
20. Відповідальність держав у зв'язку з діянням іншої держави.
21. Відповідальність за надання допомоги або сприяння в скоєнні міжнародно-протиправного діяння.
22. Відповідальність за керівництво і контроль, які здійснюються стосовно скоєння міжнародно-протиправного діяння.
23. Відповідальність за примушення іншого суб'єкта до скоєння міжнародно-протиправного діяння.
24. Злочини проти миру і безпеки людства.
25. Злочини проти людяності.
26. Воєнні злочини.
27. Серйозні порушення зобов'язань, що витікають з імперативних норм загального міжнародного права.
28. Міжнародний суд ООН.
29. Міжнародний трибунал з морського права.
30. Міжнародне несудове врегулювання міжнародних спорів.
31. Міжнародна арбітражна процедура.
32. Підстави відповідальності міжнародних міждержавних організацій.
33. Міжнародні делікти.
34. Внутрішня судова процедура міжнародних організацій.
35. Підстави, особливості відповідальності фізичних осіб у міжнародному праві.
36. Категорія «посадові особи» як суб'єкти відповідальності у міжнародному праві.
37. Відповідальність фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права.
38. Компетенція міжнародних органів кримінальної юрисдикції щодо притягнення до відповідальності фізичних осіб.
39. Процедура притягнення до відповідальності фізичних осіб.
40. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду.
41. Юридичні наслідки міжнародно-протиправного діяння.
42. Припинення і неповторення протиправного діяння.
43. Підстави відшкодування шкоди у міжнародному праві.
44. Форми відшкодування шкоди.
45. Обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність.
46. Наслідки посилення на обставини, які виключають протиправність.
47. Заклик до відповідальності.
48. Статус потерпілого у міжнародному праві.
49. Проблема примусу в міжнародному праві.

50. Контрзаходи: мета і умови застосування.
51. Санкційні міжнародно-правові норми і санкційні міжнародно-правові відносини.
52. Поняття, види санкцій у міжнародному праві.
53. Адресати міжнародних санкцій.
54. Здійснення режиму міжнародних санкцій і внутрішньодержавний рівень.
55. Постановка питання про ефективність реалізації міжнародної відповідальності.
56. Проблемні аспекти застосування міжнародних санкцій ООН. Шляхи підвищення ефективності міжнародних санкцій ООН.
57. Тенденція розвитку інституту міжнародної відповідальності.
58. Компетенція міжнародних судових органів щодо притягнення до відповідальності суб'єктів міжнародного права.
59. Відповідальність органів та інститутів міжнародних міждержавних організацій.
60. Відповідальність посадових осіб міжнародних міждержавних організацій.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Міжнародно-правові акти

1. ICC Rules of Procedure and Evidence. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/rules-procedure-and-evidence>.
2. ICC Regulations of the Registry. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/regulations-registry>.
3. ICC Regulations of the Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Regulations-of-the-Court.pdf>.
4. Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Regulations-of-the-Court.pdf>.
5. Charter of the International Military Tribunal. URL: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.2_Charter%20of%20IMT%201945.pdf.
6. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text.
7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text.
8. Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-basic-principles-justice-victims-crime-and-abuse>.

9. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text.
10. Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. URL: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf.
11. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text.
12. United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules). URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/beijingrules.pdf>
13. Основні принципи поводження з в'язнями (резолюція 45/111 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 року). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_230.
14. Рамкове Рішення Ради від 13 червня 2002 року про європейський ордер на арешт та процедури передачі правопорушників між державами-членами (2002/584/ЮВС). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b17#Text.
15. Elements of crime. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Elements-of-Crimes.pdf>.
16. Constitution of the International Criminal Police Organization-Interpol. URL: <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Legal-materials/The-Constitution>.
17. Regulation (eu) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA. URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/regulation-eu-2016/794-of-european-parliament-and-of-council-of-11-may-2016>.

Підручники, навчальні посібники

1. Андрейченко С. С. Концепція атрибуції поведінки державі в міжнародному праві : монографія. Одеса : Фенікс, 2015. 578 с.
2. Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві : монографія. Київ: Вид-во Ліра, 2017. 292 с.
3. Блажевич Ю. Ю. Відповідальність держав за міжнародні неправомірні діяння : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2006. 22 с.
4. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / за ред. В. Г. Буткевича. К. : Либідь, 2002. 608 с.

5. Міжнародне гуманітарне право : навчальний посібник для юристів. / Гнатовський М. та ін. Українська Хельсинська Спілка. 2017 р. 6. Григоров О.М. Відповідальність держави в міжнародному повітряному праві Проблеми відповідальності держави : матер. міжнар. наук.-практич. конф., м. Одеса, 8 квіт. 2016 р. Одеса : Фенікс, 2016. 154 с.

7. Громівчук І.М., Старовойтова О.М. Проблема відповідальності держави у сфері безпеки цивільної авіації. Проблеми відповідальності держави : матер. міжнар. наук.- практич. конф., м. Одеса, 8 квітня 2016 р. Одеса : Фенікс, 2016. 154 с.

8. Денисова Д.О. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних міжурядових організацій в миротворчих операціях. Актуальні проблеми держави і права. 2012. С. 488–496.

9. Дяків Т., Тетарчук І. Міжнародне право: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Центр навчальної літератури, 2019 р.

10. Жукорська Я. М. Відповідальність міжнародних організацій за порушення міжнародно-правових зобов'язань: сучасний стан. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 31–35.

11. Мацко А. С. Співробітництво держав щодо встановлення міжнародної відповідальності за найманство. Часопис Київського університету права. 2004. № 3. С. 114–119.

12. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. В. В. Мицик та ін. / за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т.1 : Основни теорії. 416 с.

13. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. В. В. Мицик та ін. / за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2019. Т.2 : Основни теорії. 624 с.

14. Міжнародне право / за ред. М. В. Буроменського. К. : Юрінком Інтер, 2005. 336 с.

15. Проект статей щодо відповідальності держав 2001 року : Міжнародне право в документах / за заг. ред. М.В. Буроменського. Х. : Вид-во Національного університету внутрішніх справ, 2003.

16. Перепьолкін С. М., Сироїд Т. Л., Філяніна Л. А. Міжнародне право : словникдовідник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Х. : Юрайт, 2014. 408 с.

17. Сироїд Т. Л. Міжнародне право : навчальний посібник. Харків : ХНУВС, 2009.

18. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса : Вид-во «Фенікс», 2017 р. 744 с.

19. Сироїд Т. Л. Міжнародне кримінальне право : підручник. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2023. 512 с.

20. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посібник для підготовки до зовн. незалеж. оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 5-те вид., перероблене і доповнене. Харків : Право. 2023. 474 с.

21. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2024. 502 с.

22.Чехович Т. Передумови та підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2010. № 84. С. 31–35.

23.Alain Pellet. The Definition of Responsibility in International Law. 2010. <https://doi.org/10.1093/law/9780199296972.003.0001>

24.Jeremias Adams-Prassl, Sanja Bogojevic. Great Debates in EU Law. Red Globe Press. 2021. ISBN 9781352012101

24.René Provost. State Responsibility in International Law. Routledge. 2017. ISBN 9781351898034

25.Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_6_2001.pdf

26.Jeremias Adams-Prassl, Sanja Bogojevic. Great Debates in EU Law. Red Globe Press. 2021. ISBN 9781352012101

Допоміжна література

1. Сироїд Т.Л. Поняття, ознаки та форми злочину торгівля людьми: міжнародно-правовий аспект // Moderní aspekty vědy: XXV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. str. 553. P. 308-324 <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/mono-25.pdf> 28.

2. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О., Фомін П.В. Внутрішня система правосуддя міжнародних універсальних організацій: від витоків до сучасності // Moderní aspekty vědy: XXVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. P. 411-431. str. 600.

3.Сироїд Т. Л. Інституційний механізм Європейського Союзу у сфері боротьби з нелегальною міграцією. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 641- 645.

4. Сироїд Т. Щодо питання визначення поняття «міжнародний злочин». *Ukraine in the system of modern international legal order and european integration: problems of doctrine and practice in the context of humanitarian challenges: Collection of scientific materials*. (Chernivtsi, March 30, 2023). Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. С. 23-34.

5. Сироїд Т.Л. Правова основа Європейського Союзу у сфері протидії екологічним злочинам Науковий вісник УжНУ. Серія "Право", Випуск № 81 (3). 2024 р. С. 288-296.

6. Сироїд Т. Міжнародні стандарти протидії корупції у приватній сфері *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. Вип. 37. 2024. С.214-224.

7. Сироїд Т. Концепція гендерно вмотиваних злочинів у міжнародному праві. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*, Випуск № 82 (3). 2024 р. С. 249-258.

8. Сироїд Т.Л. Поняття, ознаки та види екологічних злочинів у міжнародному праві. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*, Том 4 № 84 (2024). С. 334-344.

9. Сироїд Т.Л. Механізм Європейського Союзу у протидії наркотикам як складова забезпечення громадського здоров'я. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*, Том 4 № 84. 2024 р. С.345-359.

10. Тітов Є.Б. Відповідальність представників держав-членів та персоналу на прикладі деяких інституцій Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. Випуск 29, 2020. С. 341-347.

11. Cherif Bassiouni M. [1992], Crimes Against Humanity in International Criminal Law, New York. 36. De Arechaga E. J. International Law in the Past Third of the Century // Human Rights. V. 159.

12. Green L.C., Command Responsibility In International Humanitarian Law [1995], 5 Transnational Law and Contemporary Problems. 38. Hugo Grotius. The right of war and peace /Hugo Grotius; [edited and with an introduction by Richard Tuck]. Indiana: Liberty Fund, Inc., 2005. 1083 p. 13. Hans Kelsen, Collective and Individual Responsibility in International Law with Particular Regard to the Punishment of War Criminals, 31 Cal. L. Rev. 530 (1943). URL: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol31/iss5/3>.

14. James Crawford, State responsibility. General part. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 906 p.

15. Malcolm N. Shaw. International Law. Six Edition, Cambridge University Press, 2008.

16. N.H.B. Jorgensen. The Responsibility of States for international Crimes (2000).

17 Nuremberg: Charter of the International Military Tribunal (1945) II Kritz N. J. cd. Transitional Justice: How Emerging Democracies Reckon with Former Regimes. V. 3. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 1995.

18 Robinson P.H., Imputed Criminal Liability. Yale Law Journal. [1984], 93. 45. Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts : Titles and texts of the draft articles. United Nations General Assembly. A/CN.4/L.602/Rev.1 26 July 2001.

19. Tatiana Syroid Sanctions in International Criminal Law / Ukraine in the system of modern international legal order and European integration: problems of doctrine and practice in the context of modern humanitarian challenges: collective monograph / edited by authors. Chernivtsi, Ukraine: Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 2022. P. 37-70. 644 p. ISBN 978-966-423-734-2

20. The Law of International Responsibility. Oxford Commentaries on International Law / ed. by J. Crawford, A. Pellet, S. Olleson. Oxford, 2010.

21. Wu T., Kang J., Criminal Liability For the Actions of Subordinates – the Doctrine of Command Responsibility and Its Analogues in United States' Law. Harvard International Law Journal. [1997], 38.

22. Shaw M.N. International Law. 8th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>.
2. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int/echr/>.
3. Офіційний сайт Європейської поліцейської агенції (Європол). URL: <https://www.europol.europa.eu/>.
4. Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду. URL: <http://www.icc-cpi.int>.
5. Офіційний сайт Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.icj-cij.org/home>.
6. Офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол. URL: <http://www.interpol.int/>.
7. Офіційний сайт Організації американських держав. URL: <http://www.oas.org/en/default.asp>.
8. Офіційний сайт Африканського Союзу. URL: <https://au.int>.
9. Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org/>.
10. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/en/>.
11. Офіційний сайт Північноатлантичного альянсу. URL: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>.
12. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal>.
13. Офіційний сайт Міжнародного залишкового механізму для кримінальних трибуналів. URL: <https://www.irmct.org/en>.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(Розробник програми: Фоміна Ліна Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного і європейського права)

Тема № 1. Захист прав людини в діяльності Ради ООН з прав людини

Правова основа діяльності Ради ООН з прав людини. Структура Ради ООН з прав людини. Універсальний періодичний огляд: поняття, мета, порядок здійснення. Процедура подачі повідомлення щодо порушень прав людини до Ради ООН з прав людини: суб'єкти подачі скарги, критерії прийнятності заяв, порядок проходження розгляду. Процедура 1503.

Тема № 2. Захист прав жінок у діяльності ООН

Становлення та розвиток міжнародного захисту прав жінок. Міжнародні договори в галузі захисту прав жінок. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок: правова основа діяльності, структура, напрями роботи. Порядок подачі повідомлення про порушення прав жінок до Комітету: суб'єкти подачі, критерії прийнятності заяви, порядок здійснення розгляду заяви.

Тема № 3. Захист прав дітей у діяльності ООН

Становлення та розвиток захисту прав дітей у міжнародному праві. Міжнародні договори в сфері захисту прав дітей. Комітет з прав дитини: організація, порядок заслуховування доповідей держав-учасниць. Процедура подачі заяви щодо порушення прав дитини до Комітету: питання прийнятності заяви, порядок її розгляду. Особливості захисту прав дитини під час збройних конфліктів. Механізм спостереження і звітності.

Тема № 4. Захист прав біженців та внутрішньо переміщених осіб у діяльності ООН

Підходи до визначення понять «біженець», «внутрішньо переміщена особа». Міжнародно-правова основа статусу біженців. Міжнародні інструменти захисту прав біженців. Органи з контролю за дотриманням міжнародно-правових норм про захист біженців. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців.

Тема № 5. Захист прав корінних народів і меншин у діяльності ООН

Визначення понять «національна меншина», «корінний народ». Міжнародно-правова регламентація прав національних меншин і корінних народів. Міжнародно-правові основи захисту національних меншин і корінних народів. Регіональна правова система захисту меншин. Принцип недопущення дискримінації меншин і осіб, що належать до меншин, в міжнародному праві. Меншини та міжнародно-правовий принцип

самовизначення націй і народів. Спеціальні процедури Ради ООН з прав людини: Форум з питань меншин, Спеціальний доповідач з питань меншин, Постійний форум з питань корінних народів, Спеціальний доповідач з прав корінних народів, Експертний механізм з прав корінних народів.

Тема № 6. Захист прав трудящих-мігрантів у межах ООН

Визначення поняття «трудящих-мігрантів» у міжнародному праві. Особливості трудящих-мігрантів як вразливої категорії осіб у міжнародному праві. Міжнародно-правове регулювання прав трудящих-мігрантів на універсальному рівні. Комітет із захисту прав трудящих-мігрантів: організація, напрями діяльності.

Тема № 7. Міжнародний захист прав людини в Європі

Діяльність статутних органів Ради Європи в галузі захисту прав людини. Міжнародні договори прийняті в галузі захисту прав людини в межах Ради Європи (Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, Європейська соціальна хартія (переглянута), Рамкова конвенція про захист національних меншин, Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, Конвенція Ради Європи про протидію торгівлі людьми та ін.). Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення. Комітет Ради Європи проти катувань. Діяльність ОБСЄ в галузі захисту прав людини («Московський механізм», Бюро з прав людини та демократичних інститутів, Комісар у справах національних меншин).

Тема № 8. Міжнародний захист прав людини в межах Співдружності незалежних держав

Міжнародно-правові угоди в галузі захисту прав людини, прийняті в межах СНД (Декларація глав держав - учасниць СНД про міжнародні зобов'язання в області прав людини і основних свобод, Конвенція СНД про права та основні свободи людини, Конвенція про забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин та ін.). Правовий статус, компетенція, функції органів СНД щодо захисту прав людини: Рада голів держав, Рада голів урядів, Рада міністрів іноземних справ, Комісія з прав людини, Міжпарламентська асамблея.

Тема № 9. Захист прав людини в межах субрегіональних організацій

Міжамериканська система захисту прав людини: Американська конвенція про права людини, Міжамериканська комісія з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини. Африканська система захисту прав людини: Африканська хартія прав людини і народів та протоколи до неї, Африканська хартія з прав і благополуччя дитини, Конвенція, що регулює конкретні аспекти проблем біженців в Африці, Африканський суд з прав людини народів. Арабська система захисту прав людини: Арабська хартія прав людини, Арабський комітет з прав людини, Постійний арабський комітет з прав людини, Арабський суд з прав людини. Захист прав людини в

рамках АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії): Декларація з прав людини АСЕАН, Декларація про ліквідацію насильства щодо жінок та дітей АСЕАН, Міжурядова комісія АСЕАН з прав людини, Нарада міністрів країн АСЕАН зі становища жінок.

Тема № 10. Захист прав людини в діяльності міжнародних органів кримінальної юрисдикції

Функції та повноваження органів міжнародних кримінальних судів щодо захисту учасників процесу. Заходи безпеки. Права підозрюваних та обвинувачених. Захист осіб, які забезпечують реалізації завдань міжнародного кримінального судочинства. Вразливі категорії осіб у міжнародному кримінальному судочинстві (жінки, діти, престарілі особи). Особливості захисту вразливих категорій осіб органами міжнародної кримінальної юрисдикції.

Тема № 11. Міжнародно-правова основа діяльності правозахисників

Підходи до визначення поняття «правозахисник» в міжнародному праві. Декларація про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати і захищати загальновизнані права людини та основні свободи 1998 р. Спеціальний доповідач з питання про становище правозахисників. Декларація Комітету Міністрів про дії Ради Європи щодо поліпшення захисту правозахисників та сприяння їх діяльності. Особливості захисту прав правозахисників.

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Правова основа діяльності Ради ООН з прав людини.
2. Структура Ради ООН з прав людини.
3. Універсальний періодичний огляд: поняття, мета, порядок здійснення.
4. Процедура подачі повідомлення щодо порушень прав людини до Ради ООН з прав людини: суб'єкти подачі скарги, критерії прийнятності заяв.
5. Процедура подачі повідомлення щодо порушень прав людини до Ради ООН з прав людини: порядок проходження розгляду.
6. Процедура 1503.
7. Становлення та розвиток міжнародного захисту прав жінок.
8. Міжнародні договори в галузі захисту прав жінок.
9. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок: правова основа діяльності, структура, напрями роботи.
10. Подача повідомлення про порушення прав жінок до Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок: суб'єкти подачі, критерії прийнятності заяви.
11. Подача повідомлення про порушення прав жінок до Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок: порядок здійснення розгляду заяви.

12. Становлення та розвиток захисту прав дітей у міжнародному праві.
13. Міжнародні договори в сфері захисту прав дітей.
14. Комітет з прав дитини: організація, порядок заслуховування доповідей держав-учасниць.
15. Процедура подачі заяви щодо порушення прав дитини до Комітету з прав дитини: питання прийнятності заяви, порядок її розгляду.
16. Особливості захисту прав дитини під час збройних конфліктів.
17. Механізм спостереження і звітності.
18. Підходи до визначення понять «біженець», «внутрішньо переміщена особа».
19. Міжнародно-правова основа статусу біженців.
20. Міжнародні інструменти захисту прав біженців.
21. Органи з контролю за дотриманням міжнародно-правових норм про захист біженців. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців.
22. Визначення понять «національна меншина», «корінний народ».
23. Міжнародно-правова регламентація прав національних меншин і корінних народів.
24. Міжнародно-правові основи захисту національних меншин і корінних народів.
25. Регіональна правова система захисту меншин.
26. Принцип недопущення дискримінації меншин і осіб, що належать до меншин, в міжнародному праві.
27. Меншини та міжнародно-правовий принцип самовизначення націй і народів.
28. Спеціальні процедури Ради ООН з прав людини: Форум з питань меншин, Спеціальний доповідач з питань меншин.
29. Спеціальні процедури Ради ООН з прав людини: Постійний форум з питань корінних народів, Спеціальний доповідач з прав корінних народів, Експертний механізм з прав корінних народів.
30. Визначення поняття «трудящих-мігрантів» у міжнародному праві.
31. Особливості захисту трудящих-мігрантів як вразливої категорії осіб у міжнародному праві.
32. Міжнародно-правове регулювання прав трудящих-мігрантів на універсальному рівні.
33. Комітет із захисту прав трудящих-мігрантів: організація, напрями діяльності.
34. Діяльність статутних органів Ради Європи в галузі захисту прав людини.
35. Міжнародні договори прийняті в галузі захисту прав людини в межах Ради Європи.
36. Європейський суд із прав людини: юрисдикція та процедура звернення.
37. Комітет Ради Європи проти катувань.
38. Діяльність ОБСЄ в галузі захисту прав людини: Московський механізм».

39. Діяльність ОБСЄ в галузі захисту прав людини: Бюро з прав людини та демократичних інститутів.
40. Діяльність ОБСЄ в галузі захисту прав людини: Комісар у справах національних меншин.
41. Міжнародно-правові угоди в галузі захисту прав людини, прийняті в межах СНД.
42. Правовий статус, компетенція, функції органів СНД щодо захисту прав людини: Рада голів держав, Рада голів урядів. Рада міністрів закордонних справ, Комісія з прав людини, Міжпарламентська асамблея.
43. Правовий статус, компетенція, функції органів СНД щодо захисту прав людини: Рада міністрів закордонних справ, Комісія з прав людини, Міжпарламентська асамблея.
44. Конвенція СНД про права та основні свободи людини.
45. Міжамериканська система захисту прав людини.
46. Міжамериканська комісія з прав людини.
47. Міжамериканський суд з прав людини.
48. Африканська система захисту прав людини.
49. Африканський суд з прав людини народів.
50. Арабська система захисту прав людини.
51. Арабська хартія з прав людини.
52. Арабський комітет з прав людини. Постійний арабський комітет з прав людини.
53. Арабський суд з прав людини.
54. Захист прав людини в рамках АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії).
55. Міжурядова комісія АСЕАН з прав людини. Нарада міністрів країн АСЕАН зі становища жінок.
56. Функції та повноваження органів міжнародних кримінальних судів щодо захисту учасників процесу.
57. Заходи безпеки учасників міжнародного кримінального судочинства.
58. Права підозрюваних та обвинувачених у міжнародному кримінальному судочинстві.
59. Захист осіб, які забезпечують реалізації завдань міжнародного кримінального судочинства.
60. Особливості захисту вразливих категорій осіб органами міжнародної кримінальної юрисдикції.
61. Підходи до визначення поняття «правозахисник» в міжнародному праві. Декларація про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати і захищати загальновизнані права людини та основні свободи 1998 р.
62. Спеціальний доповідач з питання про становище правозахисників.
63. Декларація Комітету Міністрів про дії Ради Європи щодо поліпшення захисту правозахисників та сприяння їх діяльності.
64. Особливості захисту прав правозахисників.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Міжнародно-правові акти

1. Декларація про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загальновизнані права людини та основні свободи. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_349.
2. Керівні принципи щодо захисту правозахисників. URL: <https://www.osce.org/uk/odihr/150476?download=true>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-protection-women-and-children-emergency-and-armed>.
5. Declaration on the Rights of Disabled Persons. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-rights-disabled-persons>.
6. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (резолюція ГА ООН резолюцією 47/135). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318#Text.
7. Declaration on the Rights of Mentally Retarded Persons. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-rights-mentally-retarded-persons>.
8. Declaration on the Elimination of Violence against Women. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>.
9. Декларація Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156#Text.
10. Proclamation on Ageing (res. UN GA 47/5). URL: <https://www.un.org/development/desa/ageing/resources/international-year-of-older-persons-1999/resolution-475.html>.
11. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text.
12. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
13. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_307.
14. Конвенція про захист цивільного населення під час війни. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
15. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими. URL:

- https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.
16. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
 17. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text.
 18. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію. URL: <http://www.un.org/ru/peace/mine/conweapons.shtml>.
 19. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw.shtml.
 20. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
 21. Конвенція про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
 22. Конвенція щодо згоди на взяття шлюбу, шлюбний вік та реєстрацію шлюбу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_i08#Text.
 23. Конвенція про статус біженців 1951 року. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/refugees.shtml.
 24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1447094315703685.
 25. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1447094315703685.
 26. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1447094315703685.
 27. Конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_j82.
 28. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-rights-all-migrant-workers>.
 29. ICC Rules of Procedure and Evidence. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/rules-procedure-and-evidence>.
 30. Principles for the protection of persons with mental illness and the improvement of mental health care. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/principles-protection-persons-mental-illness-and-improvement>.
 31. United Nations Principles for Older Persons. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-principles-older-persons>.

32. ICC Regulations of the Registry. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/regulations-registry>.
33. ICC Regulations of the Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Regulations-of-the-Court.pdf>.
34. Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Regulations-of-the-Court.pdf>.
35. Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/standard-rules-on-the-equalization-of-opportunities-for-persons-with-disabilities.html>.
36. Model strategies and practical measures on the elimination of violence against women in the field of crime prevention and criminal justice. URL: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/Model_Strategies_and_Practical_Measures_on_the_Elimination_of_Violence_against_Women_in_the_Field_of_CP_and_CJ.pdf.
37. Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_794#Text.
38. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b09#Text.
39. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text.
40. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо процедури повідомлень. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l60#Text.

Підручники, навчальні посібники

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / В. Г. Буткевич, В. В. Мицик, О. В. Задорожній; за ред. В. Г. Буткевича. К.: Либідь, 2002. 608 с.
2. Буткевич О.В. Історія міжнародного права. Підручник / О.В. Буткевич. К.: Ліра-К. 2013. 416 с.
3. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України : монографія / [Акуленко В. І., Андреасян Г. А., Білоричський Г. О. та ін.; за ред. В. Н. Денисова]. К. : Юстиніан, 2006. 672 с.
4. Дмітрієв А. І. Міжнародне публічне право: навч. посібник / [А. І. Дмітрієв, В. І. Муравйов; відп. ред. Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губерський]. К. : Юрінком Інтер, 2001. 640 с.
5. Міжнародне право : словник-довідник / [С.М. Перепьолкін, Т.Л. Сироїд, Л.А. Філяніна]; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. Х.: Юрайт, 2014. 408 с.
6. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / [В. Ф. Антипенко,

- Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Антипенка. К. : НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
7. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / [В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий, О. А. Радзівілл та ін.] ; за заг. ред. В.Ф. Антипенка. К. : НАУ, 2012. Т. 2. 348 с.
 8. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник / Т. Л. Сироїд. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.
 9. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / За заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Х. Право. 2019. 472 с.
 10. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2020. 648 с.
 11. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.Л. Сироїд. Вид. 5-те вид., перероб і допов. Харків : Право. 2023. 474 с.
 12. Сироїд Т.Л. Міжнародні стандарти в галузі забезпечення права на здоров'я та практика їхнього застосування: навч. посіб. Харків : Право, 2021. 166 с.
 13. Сироїд Т.Л, Міжнародне кримінальне право : підручник. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2023. 512 с.
 14. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародне право прав людини: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 564 с.
 15. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2024. 502 с.
 16. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. О. Б. Онишко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.
 17. Шуміло, Інеса Анатоліївна. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник / І. А. Шуміло. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.
 18. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 168 с.
 19. Захист прав людини в сучасному міжнародному та європейському праві : навч.-метод. посібник [Електронне видання] / Х. Бехруз, А. Гриб [та ін.] ; за ред. Х. Бехруз; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 62 с.

Допоміжна література

1. Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини. *Liber Amicorum* до 60-річчя проф. В.В. Мицика: Монографія /автор. кол.; за ред. О.В. Задорожного та О.Р. Поєдинок. Київ; Одеса: Фенікс, 2016. 718 с.
2. Караман І.В., Козіна В.В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. К.: ВАІТЕ, 2015. 136 с.
3. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. ХНУ імені В.Н. Каразіна. Х., 2018. 292 с.
4. Сироїд Т.Л. Захист жертв тероризму: міжнародно-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спеціальний випуск № 3 «Права людини: методологічний, гносеологічний та онтологічний аспекти». С. 99-104. URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/02/NV_spec_3_2018.pdf.
5. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правове підґрунтя регулювання статусу біженців і вимушених переселенців: реалії та перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Право*. Випуск 24, 2017. С. 154-157.
6. Сироїд Т.Л. Міжнародний організаційно-правовий механізм забезпечення права на здоров'я осіб похилого віку. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Вип. 3, Т. 2, 2019. С. 266-272.
7. Сироїд Т.Л. Міжнародні універсальні контрольні органи захисту прав людини: сучасний стан та перспективи розвитку / *Міжнародне право XXI століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-ліття В.М. Репецького: Монографія)* / М.М. Микієвич, М.В. Буроменський, В.В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н. М.М. Микієвича. Львів: ЛА «Піраміди», 2013. С. 222-236.
8. Сироїд Т.Л. Механізм Організації Об'єднаних Націй щодо захисту цивільного населення під час збройних конфліктів / *Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини. Liber Amicorum* до 60-річчя проф. В.В. Мицика: Монографія /автор. кол.; за ред. О.В. Задорожного та О.Р. Поєдинок. Київ; Одеса: Фенікс, 2016 р. С. 660-672.
9. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародно-правовий захист права на здоров'я вразливих категорій осіб: теорія та практика. *Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку*: колект. монографія / наук. Ред. В. Репецький, І. Земан, В. Гутник: Львів-Дрогобич, 2021. С. 229-244.
10. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Організаційно-правовий механізм захисту прав людини Європейського Союзу. *Challenges and prospects for the*

development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis: Collective monograph. Riga: Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. Volume 2. P. 129-144.

11. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О., Гавриленко О.А., Тітов Є.Б., Шамраєва В. М. Право на справедливий суд: теорія і практика міжнародних контрольних органів у галузі прав людини. *Scientific approaches in jurisprudence: collective monograph* / Lohvinenko M., Kordunian I., etc. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2020. 124-135
12. ECRI European Commission against Racism and Intolerance. URL: <http://www.coe.int/ecri>.
13. Hanna L. Kokhan, Maksym I. Leonenko, Serhii M. Perepolkin, Tetiana L. Syroid, Iya V. Stryzhak. Human Rights of the Fourth Generation in a Single Educational Area. *Journal of Law and Political Sciences*. 2021. Vol. 29, Issue 4. P. 307-324.
14. Syroid T. L., Fomina L. O. The role of smart technology in promoting the right to health of older persons. *Wiadomości Lekarskie* T. LXXII. 2019. Nr 12. Cz. II. P. 2558-2562.
15. Сироїд Т. Л., Фоміна Л.О. Продовольча безпека і гендерна рівність: міжнародно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право*. 2023. Вип. 36. С. 219-226.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Human Rights Watch. URL: <http://www.hrw.org>.
2. Офіційний сайт Асоціації держав Південно-Східної Азії. URL: <https://asean.org>.
3. Офіційний сайт Африканського Союзу. URL: <https://au.int>.
4. Офіційний сайт Дитячого фонду ООН. URL: <http://www.unicef.org/>.
5. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>.
6. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>.
7. Офіційний сайт Європейської поліцейської агенції (Європол). URL: <https://www.europol.europa.eu/>.
8. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://european-union.europa.eu/index_en.
9. Офіційний сайт Міжнародного Комітету Червоного Хреста. URL: <http://www.icrc.org/eng/>.
10. Офіційний сайт Міжнародного кримінального Суду. URL: <https://www.icc-cpi.int/>.
11. Офіційний сайт Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org/en/>.
12. Офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол. URL: <http://www.interpol.int/>.

13. Офіційний сайт Організації Американських держав. URL: <http://www.oas.org/en/default.asp>.
14. Офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org/>.
15. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/en/>.
16. Офіційний сайт Північноатлантичного альянсу. URL: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm>.
17. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal>.

МІЖНАРОДНЕ ТРУДОВЕ ПРАВО

(Розробник програми: Кулачок-Тітова Людмила Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін)

Розділ 1. Загальні положення міжнародного трудового права

Тема 1. Поняття міжнародного трудового права, його предмет, метод та принципи

Поняття та предмет міжнародного трудового права. Спільне та відмінне між національним та міжнародним трудовим правом. Особливості методу міжнародного трудового права: диспозитивні та імперативні елементи. Застосування порівняльного методу в міжнародному трудовому праві. Принципи міжнародного трудового права. Основоположні (фундаментальні) принципи міжнародного трудового права: свободи об'єднань та дієве визнання права на ведення колективних переговорів; скасування усіх форм примусової або обов'язкової праці; дієва заборона дитячої праці; недопущення дискримінації в сфері праці і занять.

Тема 2. Історія розвитку міжнародного трудового права

Передумови виникнення міжнародно-правового регулювання праці в 19-му столітті. Вклад Р. Оуена, Ч. Хіндлі, Д. Лєграна в започаткуванні ідеї міжнародно-правового регулювання праці. Асоціація з юридичного захисту трудящих. Створення Міжнародної організації праці (МОП) та початок її діяльності. СРСР і МОП. Діяльність Альбера Тома. Філадельфійська декларація відносно цілей і задач МОП. МОП в період після Другої світової війни. Сучасне міжнародно-правове регулювання відносин в сфері праці. Протиріччя між багатими та бідними країнами з приводу прийняття міжнародних трудових норм. Зміна політики МОП після закінчення холодної війни. МОП і проблема глобалізації. Програма гідної праці, Декларація МОП 2008 р про соціальну справедливість в цілях справедливої глобалізації.

Тема 3. Суб'єкти міжнародного трудового права.

Поняття та види суб'єктів міжнародного трудового права. Міжнародні організації. МОП: структура, Міжнародна конференція праці, Міжнародне бюро праці; Адміністративна рада Міжнародного бюро праці. Міжнародна асоціація соціального забезпечення. Всесвітня організація охорони здоров'я; Всесвітня торгова організація; Організація економічного співробітництва і розвитку; регіональні міжнародні організації. Міжнародні профспілкові організації. Міжнародні об'єднання роботодавців. Неурядові організації, пов'язані із міжнародним трудовим правом.

Тема 4. Джерела міжнародного трудового права. Контроль за дотриманням міжнародних трудових стандартів та їх ефективність.

Поняття та класифікація джерел міжнародного трудового права. Співвідношення міжнародного і національного трудового права. Основоположні принципи і права в сфері праці. Пряма дія джерел міжнародного трудового права. Види джерел за кількістю держав-учасників. Універсальні та регіональні акти. Акти СНД, Ради Європи, Європейського Союзу, Північноамериканська угода про співробітництво в сфері праці, Меркосур. Класифікація за формою акта: міжнародні договори; *Jus cogens*; національне законодавство; рекомендаційні міжнародні акти; міжнародні колективні договори та угоди; корпоративні акти багатонаціональних корпорацій; кодекси поведінки неурядових організацій. Класифікація актів МОП за статусом та за змістом. Процедури, пов'язані з актами МОП.

Механізм контролю за дотриманням міжнародних трудових стандартів. Нагляд. Розгляд скарг. Спеціальні контрольні процедури МОП. Інші способи контролю за дотриманням міжнародних трудових стандартів. «Соціальні застереження» США та ЄС. Дискусія про «соціальні застереження» в межах Всесвітньої торгової організації. Контроль за дотриманням корпоративних кодексів поведінки. Соціальне маркування. Ефективність міжнародних трудових норм.

Розділ 2. Основоположні права і принципи в сфері праці

Тема 5. Свобода об'єднання та дієве визнання права на ведення колективних переговорів.

Правові акти про свободу об'єднання та визнання права на ведення колективних переговорів ООН, МОП, регіональних та національних актах. «Позитивне» і «негативне» право на об'єднання. Створення організацій.

Право самостійно створювати статuti та організовувати свою діяльність. Недопущення розпуску в адміністративному порядку. Право об'єднань на створення федерацій та конфедерацій.

Право на ведення колективних переговорів і укладання колективних договорів. Предмет колективних переговорів, зміст колективних договорів. Сторони та рівні колективних переговорів і договорів. Принципи ведення, сфера дії, строк дії та юридична сила колективних договорів.

Процедури інформування і консультацій з представниками робітників в управлінні організацією. Акти МОП і Європейська соціальна хартія. Національні моделі інформування працівників в європейських державах. Директиви ЄС про європейські виробничі ради 1994 і 2009 рр. Директива ЄС про інформування та проведення консультацій з працівниками 2002 р. Участь працівників в наглядових радах компаній.

Мирні процедури вирішення трудових спорів між учасниками соціального партнерства. Страйки та інші промислові акції працівників. Локауту та інші засоби захисту роботодавців від промислових акцій працівників.

Тема 6. Скасування усіх форм примусової або обов'язкової праці. Дієва заборона дитячої праці

Правові акти про заборону рабства та примусової праці: акти Ліги націй, ООН, МОП, регіональні та двосторонні угоди, національне законодавство. Примусова праця, рабство і торгівля людьми. Легальні визначення примусової праці в конвенціях МОП: мета легальних визначень; сфера застосування; визначення примусової праці. Положення Конвенції МОП 1930 р. про примусову працю № 29. Рекомендація МОП 1930 р. про опосередкований примус до праці № 35.

Правові акти щодо праці дітей і підлітків. Проблема дитячої праці в сучасному світі. Визначення поняття дитячої праці. Дискусія щодо використання дитячої праці. Зв'язок бідності та застосування дитячої праці. Конвенція МОП 1973 р. про мінімальний вік № 138 та Рекомендація № 146. Конвенція 1999 р. про найгірші форми дитячої праці № 182. Рекомендація № 190..

Тема 7. Недопущення дискримінації в галузі праці і занять.

Правові акти щодо заборони дискримінації в сфері праці. Сучасні концепції забезпечення рівності в сфері праці: рівне звернення; диференціація і дискримінація; формальна та реальна рівність; відкриті і

закриті переліки критеріїв дискримінації; пряма і опосередкована, відкрита і прихована дискримінація. Сфера застосування антидискримінаційного законодавства. Дискримінація в трактовці Конвенції МОП 1958 р. про дискримінацію в сфері праці і занять № 111 та критерії дискримінації. Расова і гендерна дискримінація; гендерна дискримінація; дискримінація, пов'язана з поглядами працівника. Законні виключення із принципу рівного звернення: специфічні вимоги роботи; міркування національної безпеки; захист окремих категорій працівників («компенсуюча дія»).

Розділ 3. Міжнародні трудові стандарти.

Тема 8. Зайнятість.

Різні підходи до права на працю. Міжнародні акти щодо права на працю і захист від безробіття. Ключові елементи міжнародно-правового регулювання питання зайнятості. Конвенції та рекомендації МОП щодо політики в галузі зайнятості. Гнучкість і стабільність на ринку праці. Європейська політика «гнучкобільності». Акти МОП про розвиток людських ресурсів. Діяльність служб і агентств зайнятості, проблема зайомної праці. Право на працю і стабільність трудових відносин. Рекомендація 2006 р. про трудове правовідношення № 198. Припинення трудових відносин. Збереження трудових відносин при переході підприємства в ЄС.

Тема 9. Оплата праці.

Міжнародні акти щодо оплати праці: загальні міжнародні правові стандарти; акти МОП. Поняття, форма виплати, свобода розпорядження, періодичність виплати заробітної плати. Право працівника на інформацію про належну йому заробітну плату.

Захист права працівника на заробітну плату у випадку банкрутства роботодавця. Історія проблеми та тенденції розвитку національного законодавства. Конвенція МОП 1949 р. про охорону заробітної плати № 95. Конвенція МОП 1992 р. про захист вимог трудящих у випадку неплатоспроможності їхнього підприємця № 173. Директива ЄС №2002/74/ЄС. Мінімальний розмір оплати праці. Право на індексацію заробітної плати.

Тема 10. Робочий час і час відпочинку. Здоров'я та безпечні умови праці (охорона праці). Захист персональних даних працівників.

Робочий час: загальні норми; нормальна і скорочена тривалість робочого часу; надурочні роботи; регулювання робочого часу окремих

категорій працівників. Час відпочинку: щотижневий відпочинок; оплачувана відпустка. Окремі види робочого часу: робота на умовах неповного робочого часу; надомна праця та телеробота; нічна праця.

Загальні питання безпеки та гігієни праці. Акти МОП про безпеку та гігієну праці. Еволюція міжнародного підходу до безпеки і гігієни праці. Акти 1981 р. і Протокол 2002 р. Акти 2006 р.

Право людини на захист приватного життя і свободи слова: основні поняття і правові акти. Рекомендація Ради Європи № R(89)2 та Кодекс практики МОП про захист персональних даних працівників: понятійний апарат та сфера застосування актів; загальні принципи; одержання персональних даних; зберігання; використання і передача; індивідуальні і колективні права працівників.

Тема 11. Регулювання праці співробітників міжнародних організацій.

Регулювання трудових відносин між міжнародною та міжурядовою організацією та її персоналом. Автономія міжурядової організації, яка є суб'єктом міжнародного приватного права, щодо розгляду питань, які стосуються її внутрішньої діяльності. Особливий характер правосуб'єктності організації, на який не впливає ні місце укладення угоди ні місце виконання співробітником своїх обов'язків.

Трудові суперечки ООН та її спеціалізованих установ зі своїм персоналом розглядаються адміністративними трибуналами цих організацій. Компетенція Адміністративного трибуналу ООН щодо розгляду заяв, які стосуються порушень контрактів найма персоналу Секретаріату ООН або умов найму такого персоналу.

Зміст Положення про персонал співробітників Міжнародного бюро праці, інших міжнародних організацій, які визнали правомочність Трибуналу (ЮНЕСКО, Міжнародний союз електрозв'язку, Продовольча та сільськогосподарська організація, Всесвітній поштовий союз та ін.). Категорія міжнародних цивільних службовців, міжнародний характер їхньої відповідальності. Порядок найму персоналу, виплати зарплатні та інших грошових винагород, відрядження, пенсійне забезпечення, заборона обмеження щодо прав жінок та чоловіків брати участь у виконанні трудових функцій, конкурсний підбір персоналу. Інші умови праці: надання відпустки, дисциплінарна відповідальність працівника, години праці та відпочинку, медичних оглядів або медичного забезпечення, виплат різного роду компенсацій тощо.

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття та предмет міжнародного трудового права. Співвідношення з національним трудовим правом.
2. Особливості методу міжнародного трудового права: диспозитивні та імперативні елементи. Спільне та відмінне з методом трудового права як галузі національної системи права. Застосування порівняльного методу в міжнародному трудовому праві.
3. Принципи міжнародного трудового права. Основоположні (фундаментальні) принципи міжнародного трудового права. Принципи національного трудового права.
4. Історія розвитку міжнародного трудового права: основні етапи та персоналії.
5. Створення та історія діяльності Міжнародної організації праці. Філадельфійська декларація відносно цілей і задач МОП.
6. Сучасне міжнародно-правове регулювання відносин в сфері праці. Зміна політики МОП після закінчення холодної війни.
7. МОП і проблема глобалізації. Програма гідної праці, Декларація МОП 2008 р про соціальну справедливість в цілях справедливої глобалізації.
8. Програма гідної праці МОП для України на період 2020-2024 рр.
9. Поняття та види суб'єктів міжнародного трудового права.
10. Міжнародні організації. МОП: структура та основні напрямки діяльності. Міжнародна асоціація соціального забезпечення.
11. Всесвітня організація охорони здоров'я; Всесвітня торгова організація; Організація економічного співробітництва і розвитку; регіональні міжнародні організації як суб'єкти міжнародного трудового права.
12. Міжнародні профспілкові організації та міжнародні об'єднання роботодавців як учасники міжнародних відносин.
13. Поняття та класифікація джерел міжнародного трудового права. Співвідношення міжнародного і національного трудового права.
14. Види джерел міжнародного трудового права за кількістю учасників. Універсальні та регіональні акти.
15. Акти Ради Європи, Європейського Союзу, Північноамериканська угода про співробітництво в сфері праці, Меркосур як джерела міжнародного трудового права.
16. Класифікація актів МОП за статусом та за змістом. Процедури, пов'язані з актами МОП.
17. Класифікація джерел міжнародного трудового права за формою акта: міжнародні договори; *Jus cogens*; національне законодавство; рекомендаційні міжнародні акти; міжнародні колективні договори та угоди; корпоративні акти багатонаціональних корпорацій; кодекси поведінки неурядових організацій.

18. Механізм контролю за дотриманням міжнародних трудових стандартів. Ефективність міжнародних трудових норм.

19. Правові акти про свободу об'єднання та визнання права на ведення колективних переговорів ООН, МОП, регіональних та національних актах. Норми українського національного законодавства про свободу об'єднання.

20. Колективні переговори і укладання колективних договорів як предмет міжнародних трудових норм та національного законодавства.

21. Мирні процедури вирішення трудових спорів між учасниками соціального партнерства. Страйки та локаути як засоби захисту роботодавців та працівників.

22. Правові акти про заборону рабства та примусової праці: міжнародно-правові та національного законодавства. Легальні визначення примусової праці в конвенціях МОП.

23. Проблема дитячої праці в сучасному світі. Конвенція МОП 1973 р. про мінімальний вік № 138 та Рекомендація № 146. Конвенція 1999 р. про найгірші форми дитячої праці № 182. Рекомендація № 190.

24. Правові акти щодо заборони дискримінації в сфері праці. Дискримінація в трактовці Конвенції МОП 1958 р. про дискримінацію в сфері праці і занять № 111 та критерії дискримінації.

25. Міжнародні акти щодо права на працю і захист від безробіття. Конвенції та рекомендації МОП щодо політики в галузі зайнятості.

26. Міжнародні акти щодо оплати праці. Правове регулювання оплати праці в національному законодавстві, мінімальний розмір оплати праці, індексація.

27. Акти МОП про безпеку та гігієну праці. Еволюція міжнародного підходу до безпеки і гігієні праці.

28. Рекомендація Ради Європи № R(89)2 та Кодекс практики МОП про захист персональних даних працівників.

29. Регулювання трудових відносин між міжнародною та міжурядовою організацією та її персоналом.

30. Трудові суперечки ООН та її спеціалізованих установ зі своїм персоналом.

31. Зміст Положення про персонал співробітників МБП. Категорія міжнародних цивільних службовців. Порядок найму персоналу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Статут Міжнародної Організації праці. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_154

2. Ковенції та рекомендації МОП. Текст / Офіційний веб-портал федерації профспілок України. URL: <http://www.fpsu.org.ua/konventsiji-rekomendatsiji-mop>

Основна література

1. Міжнародне регулювання праці. Електронний навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Одеського інституту МАУП URL: <http://odessamaup.pp.ua/upload/editor/files.pdf>

2. Шашкова-Журавель І.О. Міжнародне трудове право: навчальний посібник. Київ: ВД «Персонал», 2017. 190 с.

3. Андріїв В.М. Міжнародне трудове право: навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2017. – 574 с.

4. Чижмарь Ю.В. Національне та міжнародне трудове право. *Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. Київ-2016.* 471 с. URL: https://uu.edu.ua/upload/universitet/Osobisti_zdobutki/Zahist_disertaciy_S_Ya/Chizhmar_YV_dis.pdf

5. Білоус О.Ю. Конвенції міжнародної організації праці як джерела трудового права України. *Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. Одеса-2016.* URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/7622>.

Допоміжна література

1. Краснов Є. В. Основні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України *Автореф. дис. канд. юрид. наук Спеціальність: 12.00.03 - 12.00.05 - трудове право; право соціального забезпечення Одеса, 2008.-* 22 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1677/%20%20%20%20%20%20%20%20.pdf?sequence=1>

2. Чижмарь Ю.В. Сутність і зміст міжнародного трудового права / Науковий вісник публічного і приватного права. Вип. 5. 1. 2018 URL: http://nvppp.in.ua/vip/2018/5/tom_1/32.pdf

3. Яцкевич І. Поняття та особливості міжнародно-правового регулювання юридичних гарантій у сфері праці. – 2014 URL: https://www.researchgate.net/publication/315548631_Ponatta_ta_osoblivosti_miznarodno-pravovogo_reguluvanna_uridicnih_garantij_u_sferi_praci

4. Волохов О.С. Міжнародно-правове регулювання праці: поняття і принципи URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64471/65-Volohov.pdf?sequence=1>

5. Клемпарський М., Назимко О. Способи застосування міжнародних трудових стандартів і національного трудового законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 57-62. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/10.pdf>
6. Назимко О. Зобов'язання держави стосовно врахування норм міжнародного трудового права під час регулювання соціально-трудових відносин. URL: <https://ljd.dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/01/9-nazimko.pdf>
7. Щербина В.І. Акти Міжнародної організації праці й трудове законодавство України: порівняльно-правовий аналіз норм і стандартів. *Публічне право. Фахове юридичне видання*. № 3(35). 2019. URL: https://www.publichne-pravo.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=117:pp-2019-35-09&catid=91&Itemid=483&lang=uk
8. Nataliia O. Melnychuk, Liudmyla V. Kulachok-Titova and Denys H. Sevryukov et al. Conceptual principles of international cooperation in labour relations. *Work Organisation, Labour & Globalisation*. Vol. 16(2):158-172. DOI: 10.13169/workorglaboglob.16.2.0158
9. Кулачок-Тітова Л.В. Реформування трудового законодавства України у світлі відповідності міжнародним трудовим стандартам / Л.В. Кулачок-Тітова // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, Серія «Право», 2018. Випуск 25. С. 113-117.
10. Передерій О.С., Кулачок-Тітова Л.В. Аспекти взаємного впливу процесів розширення правового простору Європейського Союзу і реформування правової системи України / О.С. Передерій, Л.В. Кулачок-Тітова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Право. 2019. № 27. С. 33-41.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Міжнародна організація праці // Постійне представництво України при ООН та інших міжнародних організаціях URL: <http://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour>
2. Міжнародна організація міграції (МОМ) Офіційний сайт. URL: <http://iom.org.ua/ua>

ПЕРША ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ФАХОМ

(Розробник програми: Авдієнко Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови)

Розділ 1.

Тема 1. Міжнародне право як особлива правова система. Термінологія міжнародного права.

Тема 2. Інтелектуальна власність.

Тема 3. Конкурентне право.

Тема 4. Трудове право.

Розділ 2.

Тема 1. Договірне право.

Тема 2. Законодавство про нерухомість.

Тема 3. Право, що регулює діяльність акціонерних компаній.

Тема 5. Природоохоронне право.

Тема 4. Право міжнародних договорів, міжнародне економічне та міжнародне гуманітарне право.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Helen Callanan, Lynda Edwards. Absolute Legal English (English for International Law). Delta Publishing, 2010. 110 p.

2. Буква закону: навчальний посібник з англійської мови для навчання професійного спілкування майбутніх правників / Л. М. Черноватий, І. П. Липко, С. М. Романюк, А. В. Говорун, В. Я. Міщенко, О. І. Петухова, Н. А. Сорока, Т. М. Щокіна; за ред. Л. М. Черноватого, І. П. Липко. Х.: Право, 2021. 526 с.

Допоміжна література

1. Andrew Frost. English for Legal Professionals. – Oxford University Press, 2013. – 96 p.

2. Словники.

Інформаційні ресурси

1. Юридичні Інтернет сторінки, сайти юридичних фірм.
2. Англomовна й україномовна преса за фахом
3. Телевізійні новини й огляди (CNN, BBC, World News тощо), відео юридичних фірм.

1. <https://www.employment.govt.nz/about/employment-law/>

2. <https://www.justia.com/>

3. <http://www.usconstitution.net/const.html>

Програму розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради
юридичного факультету
протокол № 1 від 28 серпня 2024 року

Голова Вченої ради

Віталій СЕРЬОГІН